

ספר

שערי תורה

דין טועה בדבר משנה ושיקול הדעת

סימן א

יבואר פי' טועה בשיקול הדעת

[ובו י' אותיות]

אח"י 1234567

ס"ק י"ט אות א', וכן הרא"ש צדק ל"ג ע"א ס' ו' בסופו, כתב ח"ל: אם נראין דברי האחד לרוב חכמים ואיכו עמיד כאידך, היינו טעות בשיקול הדעת, יע"ש, והוצא בטור ס' כ"ה וש"ך שם ס"ק ז'.

(ב) וְלִכְאוּרָה יש להצטונן לפירוש רש"י, כיון דרוב דיינים מסכימים לדעה אחת, אמאי נחשב לעושה בשיקול הדעת, הא אין לך טועה בדבר משנה יותר מזה, דתורה אמרה בפירוש אחרי רבים להטות, ואזלינן בחר רוב דיינים, כדאיחא במתני' צדק ל"ג ע"א, וכן איחא במסכת ע"ז דף ז' ע"א, וצ"ח רש"א סימן רנ"ג, והוצא ברמ"א בסימן כ"ה סעיף ב', דיחיד נגד רבים הולכין אחר רבים בכל מקום, ועיין בש"ך יור"ד ס' רמ"ב בהכנסת אור"ה, והמעיין בכל המקומות יראה דאפילו אם החולקים הם קטנים בחכמה רק אם הם רבים, אף אם המיעוט הם גדולים בחכמה יותר מ"מ אזלינן בחר רוב, וא"כ אף אם רוב דיינים דעלמא המורים כאחד מתנאים או מאמוראים אינם צגדר אחד עם התנא או אמורא החולק, מ"מ מטערפין לרובא, וכמו דאיחא במס' סנהדרין דף ל"ג ע"ב וברמב"ם בפרק י' מהלכות סנהדרין הלכה ח', באמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו עמכם לסנהדרין, אם יש ממש בדבריו שומעין לו ועולה למנין, ואף דלחוב אינו עולה, היינו כיון שלא נטערף עמכם מתחילה אין מעלין אותו לשם, אבל אם מתחילה ישבו חכמים גדולים וקטנים בחכמה ורבו הקטנים הולכין אחר הקטנים.

ובן צ"ח ע"ס ח"י לא מצינו בדיני ממונות היכי דיינים מחולקים אם המיעוט הם גדולים

(א) גרסינן במס' סנהדרין דף ו' ע"א דף ל"ג ע"א, היכי דמי שיקול הדעת, אמר רב פפא כגון תרי תנאי ותרי אמוראי דפליגי אהדדי ולא איחמר הלכתא לא כמר ולא כמר, וסוגיא דעלמא אליבא דחד מימיהו, ואזל איכו ועמיד כאידך, היינו שיקול הדעת, וכן הוא צדק ו', וצדק ל"ג איכא קצת שינוי בלשון דשם הגירסא כגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי אהדדי ולא איחמר הלכתא לא כמר ולא כמר, ואיקרי ועמיד כחד מימיהו, וסוגיא דשמעתא אזלי כאידך, היינו שיקול הדעת, ועיין מ"ש לקמן בסימן [ג' אות ו'] יבואר הנ"מ שיש בין ב' גיר' לדינא.

והנה צדק ו' מוקי הש"ס מתני' דמס' בכורות דף כ"ח דא"י דן את הדין זיכה את החייב חייב את הזכאי פיימא את העבור עיבה את העמא מה שעשו עשו ושלם מציתו, מיירי בשעשה בשיקול הדעת, וכן צדק ל"ג לכל אוקימתות מיירי כן מתני' הכ"ל, כמ"ש החוס' בד"ה כאן במומחה, וכתב רש"י צדק ו' ד"ה וסוגיא דעלמא ח"ל: הילוך דינא כחד מימיהו, ואזל איכו ועמיד כאידך הלכך דינא לא הדר, דכיון דלא איחמר הלכתא לא כמר ולא כמר האי בעל דין דנקיט לא צ"ל לשלמי דאמר לי פסקת לי לדינא, ומיכו איכו צ"ל שלומי כיון דסוגין דעלמא כאידך עכ"ל, (ועיין בש"ך סימן כ"ה ס"ק כ"ט אות ב'), והמעיין היטב ברש"י יראה דסובר ברמ"ה, ולא ביאר לן רבינו ז"ל הפירוש במאי שאמר הילוך דינא כחד מימיהו, ואולם צדק ל"ג ע"א ד"ה סוגיא דעלמא כאידך כתב ח"ל: רוב הדיינים נראין להם דברי השם עכ"ל, והוצא דבריו בטור סימן כ"ה ובכסף משנה בפ"ו מהלכות סנהדרין (ה"ב) [ה"א], וש"ך בסי' כ"ה